

Clypeus Theologiæ Thomisticæ

In Tres Partes Divisus, Et Quinque Voluminibus Comprehensus

Tractatus de Beatitudine, de Actibus humanis, eorumque Moralitate, de
Virtutibus ac Donis, de Vitiis ac Peccatis, & de Legibus, nec-non
Dissertationem Theologicam de Probabilitate

Gonet, Jean-Baptiste

Coloniæ Agrippinæ, 1671

Art. VIII. Qualis & quanta pœna peccato mortali debeatur?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78232](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78232)

gitur cum mortali, firremissibile, culpa autem per accidens irremissibilis, per accidens poenam aeternam de condigno meretur. Solutio est D. Thomae loco in prima conclusione adducto.

117. Objicies secundò contra secundam conclusionem. Unanimis Ecclesiae consensus tradit in inferno non tantum nullam esse redemptionem, sed nec etiam ullam poenarum mitigationem: At si peccata venialia & mortalia dimissa in hac vita quoad culpam, non punirentur in inferno poenâ aeternâ, sed duntaxat temporali, daretur in damnatis quaedam poenarum remissio & mitigatio, ut patet: nam quando poena illa temporalis esset soluta, non tantam poenam quantam antea experirentur: Ergo talia peccata in inferno poenâ aeternâ puniuntur. Minor est evidens, Major verò suadetur: tum quia damnati sunt in termino qui est profusus invariabilis; tum etiam quia diviti ej uloni gutta aqua ad linguâ suâ refrigerium ab Abrahamo denegata est; ut per hoc designaretur, nullum refrigerium, nullamque poenarum mitigationem esse in inferis. Quare Augustinus in Psal. 105, proponit hoc dubium, an poena damnatorum aliquando mitigentur? Et respondet non ita mitigari, quasi ea quam quisque semel subiit fiat mitior, aut totaliter, aut per intervalla, quandoquidem dives ille, qui guttam aquae petit, eam non obtinuit. Hinc Theologi inferunt, nedum improbabilem, sed etiam effoneam planè ac intolerabilem esse quorundam Antiquorum opinionem, qui existimant daemones, & animas damnatas, in pervigilio Paschae, quod olim Christiani precibus & sacrificiis traducere solebant, à tormentis quiescere. Quam sententiam Aurelius Prudentius in hymno de novo lumine Paschalis sabbati, his verbis expressit.

*Sunt & Spiritibus saepe nocentibus
Poenarum celebres sub styge feriae:
Illâ nocte sacer quâ redit Deus
Stagnis ad superos ex Acheronticis,
Marcent supplicis tartara mitibus,
Exultat que sui carcere orio
Umbrarum populus, liber ab igne,
Nec ser vent solito flumina sulphure.*

118. Respondet ex D. Thoma loco in secunda conclusione relato, quod licet poena inferni non remittatur aut minuat quantùm ad aliquid essentialis; quia poena essentialis damnatorum est invariabilis, sicut & gloria essentialis Beatorum, eò quod utriusque sint in termino; bene tamen quantùm ad aliquid accidentale; nam sicut poena accidentalis damnatorum augetur, ita & potest diminui. Unde ad Augustinum dicendum est, vel ipsum locutum fuisse de poena essentiali damnatorum, vel non respexisse ad hunc casum particularem de peccatis venialibus aut mortalibus remissis in hac vita quantùm ad culpam, quando dixit eam, quam quisque in inferis semel subiit poenam, nunquam remitti, aut fieri mitiorem, sed spectasse solum communem legem & rationem peccatorum propter quae damnati patiuntur, quae sunt praecipue mortalia, & venialia, in vita non remissa quantùm ad culpam.

119. Objicies tertio contra eandem conclusionem. D. Thomas in 4. dist. 21. qu. 1. art. 2. quaest. 3. ait: *in illis qui damnantur non potest aliqua poena dimitti, neque aliquis reatus tolli, cum careant charitate, per quam & culpa purgatur, &*

reatus tollitur: & idè culpa venialis in eis semper manebit, vel reatus ejus, etiamsi ante peccatum mortale veniale dimissum fuisset quantum ad culpam, manente reatu; & propter hoc aeternaliter damnati de venialibus puniuntur. Quibus verbis S. Doctor aperte docet peccatum veniale, dimissum in hac vita quoad culpam, puniri in inferno poenâ aeternâ.

Respondet D. Thomae ibi quidem hanc sententiam ut probabilem tenuisse, sed postea distinctione sequenti qu. 1. art. 1. ad 7. rem accuratius examinantem, nostrae sententiae, ut veriori & probabiliori adhæsisse, ut patet ex verbis quae in secunda conclusione retulimus.

ARTICULUS III.

Qualis & quanta poena peccato mortali debeat?

Dico primò: Unicuique peccato mortali duplex poena debetur, scilicet damni & sensus.

Explicatur conclusio, & quid nomine poenae damni & sensus intelligi debeat, breviter declaratur. Per poenam damni intelligitur amissio bonorum, quae hominibus ex divina promissione debentur, inter quae potissimum est ultima beatitudo, in clara Dei visione consistens, quae est nobilissima haereditas, & patrimonium filiorum Dei, ad quod adoprantur per gratiam: unde amissio hujus divinae visionis, quasi per antonomasiam poena damni dicta est. Poena autem sensus vocatur, quae inferendo aliquid disconveniens & nocivum, sive animae, sive corpori, torquet & affligit. Quia enim nocumenta afflictiva potissimum sensibus percipiuntur, inde tota haec poena, sive ad corpus, sive ad animam spectet, poena sensus appellari solet. Hoc praemisso.

Possit probari conclusio ex multis Scripturae testimoniis. Sed sufficiat sententia extrema à Christo his verbis in die iudicii pronuntianda: *Discedite maledicti in ignem aeternum &c.* nam particula haec, *discedite*, exprimit poenam damni seu separationis à Deo: haec verò, *in ignem*, declarat poenam sensus, causandam praecipue ex igne inferorum, agente in corpora, & in spiritibus reprobos; denique ultima particula, *aeternum*, perpetuam utriusque poenae durationem designat.

Eandem verisatem ratione congruâ suadere nititur S. Doctor hic art. 4. Poena (inquit) debet culpae commensurari: At in peccato lethali duo sunt, nempe aversio à Deo summo & incommutabili bono, & conversio ad bonum creaturae commutabile, ut ex illo Jeremiae aperte innuitur: *Duo mala fecit populus meus, dereliquerunt me fontem vivum, & foderunt sibi cisternas dissipatas:* Ergo ut sit proportio inter poenam & culpam, duplex debet illi poena à Deo infligi, nempe poena damni, quae aversioni respondet, & poena sensus, quae conversioni inordinatae commensuratur. Unde Isaia 14. dicitur: *suscepit impius de manu Domini duplicia pro omnibus peccatis suis.* Et Apocal. 18. *Duplicate illi duplicia secundum opera ejus.*

Dices: Juxta doctrinam ejusdem D. Thomae, peccato eâ ratione debetur poena sensus, quia est voluntarium per propriam voluntatem; idè.

ideoque pueri decedentes cum solo originali A puniuntur solum pœnâ damni, ut disputatione precedenti ostensum est: At in peccato mortali actuali non solum est conversio voluntaria per propriam voluntatem, sed etiam aversio: Ergo pœna sensûs non solum conversioni, sed etiam aversioni debetur. Item conversio in peccato mortali reperta, non utcumq; conversio est, sed conversio aversiva à Deo; cum secum trahat aversionem formalem: Ergo non sola aversio, sed etiam conversio debet puniri perpetuâ separatione à Deo, in qua pœna damni consistit.

Propter hæc argumenta cum pluribus Tho- 124 mistis existimo, D. Thomam distribuisse prædictas pœnas prædictis malitiis, solum per quandam analogiam & accommodationem: nam B quia conversio est inordinata ad hæc voluntatis ad bona creata, tribuitur illi pœna sensûs, quæ infligitur mediis creaturis: aversioni verò tribuitur pœna damni, quia utraque consistit in recessu & separatione à Deo; cum tamen revera unicuique ex illis malitiis utraque hæc pœna simul respondeat. Sicut in Divinis Potentia tribuitur Patri, Sapientia Filio, & Amor Spiritui Sancto, quamvis hæc attributa his tribus Personis communia sint.

125 Dico secundò, utramque ex his pœnis esse simpliciter finitam, quamvis pœna damni possit dici infinita secundum quid.

Pro intelligentia & probatione hujus conclusionis sciendum est, dupliciter posse aliquid dici infinitum: vel intrinsecè & formaliter, & hoc est infinitum simpliciter, quia in seipso habet intentionem & magnitudinem infinitam, sicut habent perfectiones divinæ, & valor operum Christi Domini: vel extrinsecè & terminativè, eò quod licet in se finitum sit, respiciat tamen objectum vel terminum infinitum: sicut actus charitatis, & visio beatifica, quæ licet sint actus finitæ intensiõis, habent tamen pro objecto infinitam Dei perfectionem & bonitatem. Hoc præmissis.

126 Probatum conclusio quoad utramque partem: Et primò de pœna damni, quæ importat duo, nempe privationem beatitudinis, quæ est clara Dei visio, & tristitiam de ejus amissione ex tali privatione consequentem, quæ tristitia, ut infra patebit, reductivè ad pœnam damni pertinet: quamvis autem utraque sit infinita secundum quid; eò quod prior privet nos Deo, qui est bonum infinitum, & posterior sit de bono infinito amisso; simpliciter tamen utraque est finita, quia illa non privat nos Deo ut est in seipso, sed ut est participabilis à creatura per visionem finitam; ista verò non est de amissione Dei ut est in se, sed de amissione participationis finitæ: præterquam quod sicut nulla creatura potest elicere actum infinitè intensum, ita nec esse capax infinitæ tristitiæ.

127 Quod verò pœna sensûs sit intensivè finita, facilius suaderi potest: Tum quia nulla qualitas, aut res alia quæ possit habere rationem pœnæ, capax est augmenti aut intensiõis infinitæ, ut communiter docent Philosophi in 3. physico- rum: Tum etiam quia pœna sensûs in damnatis inæqualis est, juxta diversa ipsorum denterita: quod autem est infinitum simpliciter, non suscipit majus aut minus.

129 Confirmatur conclusio quoad utramq; partem: Debet esse proportio inter quantitatem pœnæ & quantitatem malitiæ: Sed hæc simpli-

citer est limitata & finita: Ego & illa. Minor probatur: Duplex, ut supra annotavimus, in peccato mortali malitia reperitur, una privativa, quæ importat aversionem à Deo, & ab ejus lege; alia positiva, quæ dicit conversionem ad bonum commutabile: Sed utraque est finita & limitata: Ergo &c. Major patet ex supra dictis, Minor verò suadetur: Tum quia utraque est in subiecto finito, scilicet in actu humano, vel in voluntate; quicquid autem in subiecto finito recipitur, limitatur & finitur per ipsum subiectum: Tum etiam quia utraque habet terminum & specificativum finitum; nam conversio specificatur à bono commutabili sicut à proprio objecto, quod apud omnes est aliquid finitum; aversio verò prout à conversione distinguitur, dicit privationem rectitudinis & perfectionis debitæ inesse actui, vel voluntati, ut per eam in Deum sicut in finem convertatur; unde ejus terminus & mensura est ipsa conversio quæ privat, seu perfectio per quam debet fieri talis conversio, quam perfectionem & conversionem constat esse simpliciter finitam.

Dices: In peccato mortali præter conversio- 128 nem datur alia ratio mali, nimirum ratio divinæ offensæ, quæ est infinitæ gravitatis, cum sit contra personam infinitæ dignitatis & magnitudinis; & ideo solus Christus, cujus opera fuerunt valoris infiniti, potuit ad æqualitatem pro illa satisfacere, ut docet D. Thomas 3. p. qu. 1. art. 2. Ergo si debeat esse proportio inter malitiam peccati, & pœnam ipsi debitam, peccato mortali debetur pœna intrinsecè infinita.

Respondent aliqui concedendo totum: Exi- 130 stimant enim peccatum mortale, quantum est ex se, promereri pœnam intensivè infinitam, licet de facto tali pœnâ non puniatur, quia non est possibilis, vel saltem homo non est capax illius; ideoque ex Dei ordinatione commutata est in pœnam æternam, ut infinitas durationis æquivaleret intensiõni infinitæ. Videtur quæ hæc solutio desumi ex D. Thoma opuscul. 2. cap. 183. & in 4. dist. 46. qu. 1. art. 3. in corp. ubi ad probandum deberi peccato mortali pœnam æternam, sic discuitur sub finem: *Potesit & alia ratio assignari quare pœna peccati mortalis sit æterna, quia per illud circa Deum qui est infinitus peccatur; unde cum non possit esse pœna infinita per intensiõnem, quia creatura non est capax alicujus qualitatatis infinitæ, requiritur quod sit saltem duratione infinita.* Hæc solutio probabilitate non caret, nec per eam derogatur doctrinæ D. Thomæ hic art. 4. statuentis peccato mortali deberi pœnam solum infinitam secundum quid: loquitur enim de peccato ut est malum morale, non verò in quantum est offensa Dei; vel de pœna quam peccatum in actu secundo meretur, seu quæ de facto illi ex divina lege correspondet; non verò de illa ad quam ex vi suæ gravitatis habet proportionem, & quæ si esset possibilis, justè illi applicari posset.

Respondent secundò Salmanticenses hæc disp. 131 17. dubio 4. §. 2. concessio Antecedente, negando Consequentiam: Peccatum enim mortale (inquiunt) dupliciter considerari potest, vel quantum ad rationem malitiæ moralis, vel quantum ad rationem offensæ: sub prima ratione correspondet illi pœna, quæ ordinatur contra turpitudinem & deordinationem malitiæ: secundo autem modo non respondet illi pœna, sed satisfactio & restitutio, ut docet D. Thomas

locoultimò citato in solut. ad 6. ubi ait, quod **A** pœna proprie loquendo respondet culpæ secundum inordinationem (id est malitiam) quæ in ipsa invenitur, non verò secundum dignitatem ejus in quem peccatur, ac proinde neque secundum gravitatem offensæ, quæ attenditur secundum talem dignitatem. Unde quamvis peccatum in ratione offensæ sit infinitum simpliciter, ex hoc non habetur quod ipsi debeatur pœna infinitè intentâ, sed solum quod satisfactio exhibenda pro eo, ut sit condigna & æqualis, debet esse infiniti valoris, subindeque quod solus Christus potuit ad æqualitatem pro illo satisfacere.

332 Advertendum tamen est, quod licet offensæ per se solum correspondeat satisfactio, tamen interdum per accidens contingit ei satisfieri per pœnam: vel quia sapissimè accidit quod eadem res sit pœnalis & satisfactoria; vel quia offensus **B** putat sufficienter sibi satisfactum iri, si quod ipse passus est videat sustinere offendentem; vel denique quia debitore non valente alio modo satisfacere, expostulat offensus pœnam loco satisfactionsis.

333 Quæres primò: Ad quam pœnam pertineat dolor ille, quem damnati ob amissam beatitudinem patiuntur, an ad pœnam sensûs, vel ad pœnam damni?

Respondeo cum Salmanticensibus disp. 18. dubio 1. hujusmodi dolorem propriè & per se neque esse pœnam damni, neque pœnam sensûs, reduci tamen ad pœnam damni pertinere.

Probat ur breviter: Dolor supponit pœnam; dolo enim quis de malo, seu de pœna quam patitur, & ideo dolo quia illam patitur, non verò ideo patitur quia dolo: Ergo non ipse, sed malum ex quo resultat, habet rationem pœnæ, dolor autem est velut accidens consequens ad pœnam, sicut ad beatitudinem consequitur gaudium. Sicut tamen gaudium, quamvis non sit ipsa beatitudo, ad eam reducitur: ita & dolor, licet non sit pœna, reducitur ad eam pœnam ex qua consurgit: unde cum dolor, quem damnati ob amissam beatitudinem patiuntur, non resultat ex aliquo nocivo pertinente ad pœnam sensûs, sed ex carentia beatificæ visionis, ad pœnam damni, non verò ad pœnam sensûs debet **D** reduci.

334 Quæres secundò: Quenam ex his duabus pœnis sit gravior?

Respondeo pœnam damni multò gravio rem esse pœnâ sensûs: Tum quia illa est quasi essentialis, & ex aduerso opponitur visioni beatificæ, quæ primum locum tenet in ipso beatitudinis statu; ista verò quasi accidentalit, & beatitudini accidentali opposita: Tum etiam quia pœna damni responderet aversioni à Deo, quæ gravio rem habet malitiam, subindeque majorem meretur pœnam, quam conversio ad creaturam, quam pœna sensûs consequitur. Unde Chrysostomus homil. 47. ad populum Antioch. sic ait: *Multi hominum gehennam tantum formidant, ego autem illius gloriæ amissionem gehennâ multo majorem esse dico: si verò sermone probari non potest, nihil mirandum; nec enim illorum novimus bonorum beatitudinem, ut miseriam ex eorum privatione manifeste sciamus.*

335 Quæres tertio: An in omnibus damnatis pœna damni æqualis sit?

Respondeo negativè, quicquid in contrarium dicant Vazquez hic disp. 100. cap. 5. Granado, Salas, Azorius, & alii ex recentioribus. Ratio

est, quia inæqualitas supplicii pro peccatis inæqualibus non debet solum attendi secundum pœnam quasi accidentalem, & secundariam, sed etiam secundum præcipuam & essentialem: sicut inæqualitas peccati præcipuè attenditur secundum malitiam sibi essentialem, & inæqualitas præmiæ secundum essentialem beatitudinem, quæ est visio beatificæ: Sed factâ collatione inter pœnam damni & pœnam sensûs, illa est præcipua & essentialis, hæc verò quasi accidentalit & secundaria, ut supra dicebamus: Ergo etiam in illa, & non tantum in ista debet constitui inæqualitas.

Confirmatur primò: Ita se habet pœna damni in ratione supplicii ad condemnatos, sicut visio beatificæ in ratione præmiæ ad beatos: At hæc non est æqualis, sed major & minor, juxta diversitatem meritum, ut omnes farentur: Ergo neque illa debet esse æqualis, sed major vel minor secundum inæqualitatem peccatorum.

Confirmatur secundò: Unus damnatus magis tristatur de visione Dei quam alter: Ergo cum non sit deceptio quantum ad hoc, oportet quod illa carentia sit majus malum in unico quam in altero.

Confirmatur tertio: Si supponamus duos adultos, in quorum uno fuerit remissum peccatum originale, & non in alio, decedere cum unico peccato mortali omnino æquali quantum ad speciem & circumstantias, posterior habens originale & mortale, gravius punitur quam habens tantum mortale, quis hoc neget? Sed non gravius punitur pœnâ sensûs, quia hæc non debetur peccato originali, ut disputatione præcedenti ostensum est: Ergo pœna damni.

Dices: Privatio totalis & in facto esse non suscipit majus & minus, ut docet S. Thomas supra qu. 73. art. 1. & qu. 2. de malo art. 9. Sed pœna damni est privatio totalis & in facto esse; cum nihil relinquat de forma opposita, scilicet de visione beatificæ, sed eam totam auferat: Ergo non potest suscipere majus & minus, nec per consequens esse inæqualis in damnatis,

Respondeo distinguendo Majorem: Privatio totalis & in facto esse non suscipit magis & minus, extensivè, concedo: intensivè, nego: & concessa Minori, distinguo Consequens distinctione Majoris.

Explicatur solutio: Sicut forma positiva, v.g. scientia, non solum crescit & perficitur per hoc quod extendatur ad plures conclusiones, sed etiam per hoc quod circa eandem conclusionem firmius inhereat subjecto, & radicetur magis in illo; diciturque hoc augmentum intensivum, illud verò extensivum: ita possumus intelligere aliquam privationem dupliciter crescere in propria ratione privationis & carentiæ; vel quasi extensivè, quia plus formam auferat; vel quasi intensivè, quia auferendo eandem formam, magis quasi radicatur & firmatur in subjecto, secus illud possidet. Ut ergo pœna damni in ratione privationis visionis beatificæ dicatur intensivè major in uno damnato quam in alio, non requiritur quod plus in uno auferat de visione beatificæ quam in altero; sed sufficit quod ex connotatione plurium, vel graviorum peccatorum, magis subjecto adhereret, & magis in eo firmeret & veluti radicetur; seu quod per plura aut graviora peccata sint in uno plura vel majora impedimenta ad videndum Deum, quam in alio, & major elongatio seu distantia à beatificæ visione. Sicut

Sicut licet qualibet cæcitas sit privato visus in facto esse major tamen & pejor censetur ea, quæ majus illi impedimentum apponit, & ideo (verba sunt D. Thomæ in 2. dist. 42. qu. 2. art. 5.) magis cæcus dicitur cui ex toto erutus est oculus, quam qui ex aliquo humore ad pupillam concurrente visum amittit, quamvis uterque cæcus sit.

140 Dices rursus: Idem S. Doctor 3. p. qu. 71. art. 3. ad 1. expressè dicit carentiam visionis divinæ non suscipere magis aut minus: Ergo censetur poenam damni esse æqualem in damnatis.

Respondeo D. Thomam ibi loqui de carentia visionis beatificæ, prout reperitur in pueris non solo originali decedentibus: in his autem ex nullo capite ponimus inæqualitatem in poena damni, quia respectu omnium habet causam æqualem, scilicet Adami peccatum.

DISPUTATIO IX.

De peccato mortali & veniali.

Ad questionem 88. & 89.

POSTQUAM D. Thomas essentiam, species, subjectum, causas & effectus peccati investigavit, tractatum hunc completurus, considerat differentias aliquas accidentales illius, nimirum rationes mortalis & venialis, seu, ut ita loquar, venialitatem, & mortalitatem: & primò comparat inter se peccatum mortale & veniale; postea de veniali secundum se considerato differit. Nos autem in hac disputatione præcipuas difficultates, quæ circa utrumque hoc genus peccati in scholis agitari solent, breviter discutimus & resolvemus.

ARTICULVS I.

An veniale peccatum naturâ suâ distinguatur à mortali, & quæ sint vere ac præcipue unius ab altero differentie?

§. I.

Præmittuntur quæ ferè apud omnes sunt certa, & referuntur sententia.

1 SUPPONOPRIMò, ut de fide certum, non omnia peccata, quæ ab hominibus committuntur, esse mortalia, id est mortem animæ, & poenæ æternæ reatum inferentia, sed aliqua dari levia, quæ nulli æternam poenam, seu mortem animæ inferunt, & quæ solent venialia dici; subindeque peccatum rectè dividi à Theologis in mortale & veniale.

Hæc suppositio in primis probari potest ex variis Scripturæ locis, præsertim ex illo Prov. 27. Septies cadet justus, & resurget: impius autem corrumpet in malum. Quod licet D. Augustinus 11. de civit. cap. 31. non de iniquitatibus, sed de tribulationibus intelligat, tamen D. Hieronymus, vel Auctor illorum Commentariorum, ibi sic habet: Quomodo autem justus appellatur, qui cadere, id est peccare, memoratur, nisi quia de levis, quotidianisque loquitur peccatis?

A Secundò suaderi potest ex traditione, & fide Ecclesiæ à primis sæculis; cujus fidei testimonia habentur primò in Concilio Millevitano, cui interfuit Augustinus, ubi definitur canone 7. Sanctos in hac vita non tantum humiliter, sed etiam veraciter dicere: dimitte nobis debita nostra, id est peccata nostra. Quibus verbis Sacra Synodus aperte profiteretur, quædam esse peccata, quæ qui committunt non desinunt esse Sancti, & quæ per consequens charitatem & gratiam sanctificantem non auferunt; subindeque non sunt mortalia, seu mortem animæ inferentia, sed duntaxat venialia. Idem expressius habetur in Concilio Africano, in cujus epistola, (quæ est 95. inter Epistolas D. Augustini) asseritur in fine, multos esse fideles, qui post suam conversionem ad Deum vivunt toto tempore vitæ sine querela, hoc est (inquit Concilium) sine crimine, neque tamen sunt sine quotidianis, & levibus offensionibus. Ubi Concilium expressè distinguit peccata mortalia à venialibus. Denique Tridentinum sess. 6. cap. 11. hanc veritatem adhuc expressius definit his verbis. Licet in hac mortali vita quantumvis sancti & justi in levia saltem & quotidiana, quæ etiam venialia dicuntur, peccata quandoque cadant, non propterea desinunt esse justi: nam justorum illa vox est & humilis & verax, Dimitte nobis debita nostra &c.

C Tertio probatur ex SS. Patribus: Augustinus enim libro quinquaginta Homiliarum, de quibusdam peccatis levibus quæ à justis committuntur, sic ait: Quamvis singula non lethali vulnere ferire sentiantur, tamen omnia simul congregata velut scabies nostrum decus ita exterminant, ut ab illius sponsi speciosi formâ præ filiis hominum castissimis amplexibus separent, nisi medicamento quotidiane penitentia desecentur. Quod si falsum est, unde quotidie tundimus pectora? Quod nos quoque Antistes ad altare assistentes cum omnibus facimus. Vnde etiam orantes dicimus quod in tota vita ista oportet ut dicamus, Dimitte nobis debita nostra &c. Non enim ea dimitti precamur quæ in baptismo dimissa sunt, & nisi dimissa credimus, de ipsa fide dubitamus; sed utique de quotidianis peccatis hoc dicimus, pro quibus etiam sacrificia elemosinarum, jejuniorum, & ipsarum orationum, ac supplicationum, quisque pro suis viribus offerre non cessat. Huc etiam spectat quod Bernardus ad illa verba Cantic. 1. Pulchra sunt gena tue sicut rurturis, scribit: Intendere in aliud quam in Deum (inquit) non Maria etiam, sed Martha negotium est: Absit autem ut quæ ejusmodi est, quidquam illam dixerim habere disforme, nec tamen ad perfectum affirmaverim pervenisse decoris; quippe quæ adhuc sollicita est & turbatur erga plurima, & non potest terrenorum actuum vel tenui pulvere non respergi, quem tamen citò facileque deterget, vel in hora sanctæ dormitionis casta intentio, & bonæ conscientie interrogatio in Deum. Quibus consonans verba illa Leonis Papæ, quæ supra retulimus: Dum per varias actiones vita hujus sollicitudo distenditur, necesse est de mundano pulvere etiam religiosa corda sordescere.

Suppono secundò ex D. Thomæ hic art. 2. in corp. & qu. 7. de malo art. 1. peccatum multipliciter dici veniale. Primò ab eventu, quia veniam est consecutum; & in hoc sensu quodlibet peccatum, quamvis gravissimum, potest dici veniale respectu divinæ misericordie. Hoc modo veniale usurpavit Ambrosius citatus à D. Thomæ, dum